

BACHELOROPPGAVE

Samarbeid mellom barneverntjenesten og barnehagene

av
214 Veslemøy Ripe

Barnevernspedagog

BSV5-300

Mai 2014

Avtale om elektronisk publisering i Høgskulen i Sogn og Fjordane sitt institusjonelle arkiv (Brage)

Jeg gir med dette Høgskulen i Sogn og Fjordane tillatelse til å publisere oppgaven (Skriv inn tittel) i Brage hvis karakteren A eller B er oppnådd.

Jeg garanterer at jeg er opphavsperson til oppgaven, sammen med eventuelle medforfattere. Opphavsrettslig beskyttet materiale er brukt med skriftlig tillatelse.

Jeg garanterer at oppgaven ikke inneholder materiale som kan stride mot gjeldende norsk rett.

Ved gruppeinnlevering må alle i gruppa samtykke i avtalen.

Fyll inn kandidatnummer og navn og sett kryss:

214 - Veslemøy Ripe

JA

NEI

Innholdsliste:

1.0 Innledning	3
1.1 Problemstilling.....	3
1.2 Oppbygging av oppgaven.....	4
2.0 Metode	4
2.1 Litteraturstudie	4
2.2 Kildekritikk	5
3.0 Teori	6
3.1 Tverrfaglig samarbeid	7
3.2 Tverrfaglig samarbeid mellom barneverntjenesten og barnehagene	7
3.2.1 Juridiske rammer	8
3.3 Tillit	10
3.3.1 Personlig og profesjonell tillit	10
3.4 Mistillit	11
3.4.1 Personlig og upersonlig mistillit.....	12
4.0 Hva skaper mistillit mellom barneverntjenesten og barnehagene?	12
4.1 Urealistiske forventninger.....	13
4.2 Manglende kunnskap om hverandre.....	14
4.3 Erfaringer med tillitsbrudd.....	14
4.4 Ubalanse i makt	15
5.0 Hva skaper tillit mellom barneverntjenesten og barnehagene?	16
5.1 Økt kunnskap om hverandre	17
5.1.1 Fast kontaktperson hos barneverntjenesten	17
5.2 Positive erfaringer med samarbeidet.....	18
5.2.1 Felles møteplasser	18
5.3 Realistiske forventninger	19
5.3.1 Anonymdrøfting	19
5.4 Mer balansert makt	20
5.4.1 Bedre tilbakemelding til barnehagene	21
6.0 Avslutning	22
Litteraturliste	22

1.0 Innledning

Temaet jeg har valgt for min oppgave er samarbeid mellom barneverntjenesten og barnehagene. Barneverntjenesten er pliktet gjennom Lov om barneverntjenester av 17. Juli 1992, å samarbeide med andre sektorer og forvaltningsnivåer når det kan bidra til å løse de oppgavene som barnevernet er pålagt, jf. § 3-2. Andre sektorer og forvaltningsnivåer kan være skoler, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), barnehager, barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP). I denne oppgaven vil jeg rette fokuset mot det samarbeidet som barneverntjenesten har med barnehagene. At barneverntjenesten samarbeider med barnehagene i sin kommune er en forutsetning for at de skal kunne løse og forebygge problemer som omfatter barn i barnehagealder. Hvordan de to instansene velger å samarbeide varierer fra kommune til kommune, og det er opp til den enkelte kommune å finne løsninger på hvordan samarbeide mellom dem skal fungere (Bratterud & Emilsen, 2013). Det er likevel slik at selv om samarbeidet er pålagt gjennom lover og nedfelt i kommunenes planer, vil det ikke alltid føre til et godt samarbeid. Barneverntjenesten og barnehagenes vilje og evne til å samarbeide er betingelser for at samarbeidet skal fungere.

Det kan være ulike grunner til at barneverntjenesten og barnehagen ikke har et godt samarbeid, og jeg har i denne oppgaven valgt å vinkle det mot mangel på tillit mellom barneverntjenesten og barnehagene. Grunnen til at jeg har valgt å vinkle det mot tillit er ut i fra mine erfaringer gjennom utdanningen. Vi har gjennom studiet hatt 3-4 dager med felles undervisning for barnevernspedagogene og barnehagelærerne. Målet disse dagene var at vi skulle bli bedre kjent og lære mer om hverandres profesjoner. Etter disse dagene har jeg sittet igjen med et inntrykk av at de forventningene og den kunnskapen vi har om hverandre, kan være preget av uklarhet og mistillit til hverandres kompetanse. Dette har ført til at jeg har fått interesse for å finne ut om mangelen på tillit kan være en av grunnene til at samarbeidet ikke fungerer godt. Men for at jeg skal kunne diskutere om mangel på tillit kan være et hinder for et godt samarbeid, må jeg først finne ut hva tillit egentlig er, og hva som generelt kan skape tillit og mistillit mellom samarbeidspartnere.

1.1 Problemstilling

Ut i fra oppgavens tema har jeg formulert følgende problemstilling:

”Hvilken betydning har tillit for samarbeid mellom barneverntjenesten og barnehagene?”

Jeg har valgt å bygge opp diskusjonen rundt denne problemstillingen gjennom å svare på tre spørsmål:

- Hva er tillit og mistillit?

- Hva skaper tillit og mistillit?
- Hvilke tiltak kan skape tillit mellom barneverntjenesten og barnehagene?

1.2 Oppbygging av oppgaven

Innledningsvis har jeg kort gjort rede for hva oppgaven vil omhandle, og i kapittel to vil jeg begrunne oppgavens metodiske framgangsmåte. Videre i teksten vil jeg i kapittel tre presentere de teoretiske begrepene som jeg anser som relevante, tverrfaglig samarbeid, de formelle og juridiske rammene for samarbeid mellom barneverntjenesten og barnehagene, tillit og mistillit. Analysen av kildematerialet vil bli presentert i kapitlene fire og fem, og her blir problemstillingen drøftet og belyst. Jeg vil i kapittel fire diskutere hva som kan skape mistillit, og sette det opp mot samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene. Videre i kapittel fem vil jeg gjøre det samme, men her vil jeg diskutere hva som skaper tillit, samt nevne noen tiltak som kan være med å bygge opp igjen den manglende tilliten mellom barneverntjenesten og barnehagene, som er diskutert i kapittel fire. Til sist kommer det en avslutning med oppsummering av oppgavens hovedinnhold og mine funn.

2.0 Metode

En metode er en framgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap (Aubert, ref. i Dalland 2013). En bruker metoden som et redskap for å samle inn den informasjonen man trenger for å komme fram til økt eller ny kunnskap rundt et valgt tema. Valg av metode blir gjort på bakgrunn av hva en mener vil gi gode data og belyse problemstillingen på en faglig interessant måte. En kan velge mellom å gjøre en empirisk studie eller en litteraturstudie. Ved empiriske studier henter en inn data ved hjelp av kvantitative eller kvalitative metodeinstrument, mens et litteraturside baserer seg på innhenting av allerede eksisterende forskning og andre kilder (Dalland, 2013). Siden det allerede eksisterer en del forskning rundt temaet, samarbeid mellom barneverntjenesten og barnehagene, og siden jeg har hatt avgrenset med tid til å samle inn relevant data har jeg valgt litteraturstudie som metode. Jeg vil videre gi en forklaring på hva som kjennetegner et litteraturstudie.

2.1 Litteraturstudie

Et litteraturstudie er studie av skriftlige kilder som er skrevet av ulike forskere eller forfattere. De skriftlige kildene vil være lærebøker, tidsskrifter, forskningsrapporter og lignende. Det jeg har brukt av data i min oppgave er tekster som jeg har valgt ut systematisk og studert nærmere for å finne svar på min problemstilling. I litteraturstudie skiller en mellom primær- og sekundærkilder. Primærkilder er førstehåndskilder som er konstruert av forskeren selv, og gir ny kunnskap om et emne. Sekundærkilder kan forstås å være fortolkninger av allerede eksisterende førstehåndskilder, ved at de henviser og

referer til primærkilder (Dalland, 2013). I min oppgave har jeg valgt å bruke både primær- og sekundærkilder. Det positive med litteraturstudie er at man får mulighet til å studere ulike syn og forståelser av fenomen, som vil gi økt forståelse og kunnskap rundt et gitt tema (Dalland, 2013). Samtidig er det viktig at man er kritisk til de kildene man tar i bruk, så videre i oppgaven vil jeg gjøre en kritisk vurdering av den litteraturen jeg har valgt for å belyse min problemstilling.

2.2 Kildekritikk

Kildekritikk betyr å vurdere og karakterisere den litteraturen som en benytter, slik at leseren får et innblikk i de refleksjonene en har gjort seg underveis om hvilken relevans og gyldighet litteraturen har når det gjelder å belyse problemstillingen. Når en skal vurdere litteraturens relevans handler det om hvilken verdi kilden har i forbindelse med problemstillingen, om den svarer på de spørsmålene en ønsker å undersøke (Dalland, 2013). For å gi et innblikk i hvordan jeg har vurdert litteraturens relevans, vil jeg gi en kort forklaring på hva litteraturen forteller som belyser min problemstilling, og hvordan jeg vil bruke litteraturen i min oppgave. Jeg vil også gi en kort vurdering av litteraturens pålitelighet, som handler om litteraturens kvalitet, hvilken kilde det er, hvor troverdig den er og hvilken ekthet den har. Når man skal komme i dybden av noe, er det viktig at man har et kritisk og analytisk syn på materialet man tar i bruk under studiet. Materialet en finner er andres meninger og fortolkninger, og de kan være unøyaktige eller feiltolket (Dalland, 2013). Jeg vil først si noe om hvordan jeg har funnet fram til litteraturen jeg har benyttet, og videre vil jeg forklare litteraturens relevans og pålitelighet.

For å finne fram til relevant litteratur har jeg brukt biblioteket, Bibsys og gjort søk i ulike tidsskriftsdatabaser, som for eksempel idunn.no. Jeg har brukt ulike søkeord som *samarbeid*, *barnehage*, *tverrfaglig*, *flerfaglig*, *bekymringsmelding*, *forebygging*, for å finne fram til relevante forskningsartikler, fagstoff og tidsskrifter som sier noe om temaet jeg har valgt. Videre har jeg forsøkt å finne relevant litteratur ved å bruke litteraturlistene til de bøkene og forskningene som jeg allerede hadde funnet fram til. Troverdigheten til oppgaven min er avhengig av at kildene som jeg bruker er godt beskrevet og grunnlagt, og jeg vil videre gjøre rede for mitt litteraturvalg.

I denne oppgave skal jeg drøfte hvilken betydning tillit har for samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene, og vil derfor gi en teoretisk forståelse av begrepene "tillit" og "mistillit". Jeg har valgt å bruke Grimen: *Hva er tillit* (2009), som kilde når jeg skal gi en slik teoretisk forståelse. Grimen (2009) forklarer blant annet tillitens betydning, hva som skaper tillit og mistillit, og hvordan mistillit kan føre til samarbeids problemer. Hans beskrivelser vil danne grunnlaget for min forståelse av tillit,

og hvordan jeg vil tolke tillitens betydning for samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene. *Hva er tillit* (Grimen, 2009) er en fagbok, og går under kategorien sekundærkilde. Forfatteren, Harald Grimen, var en norsk filosof som arbeidet med vitenskapsteori og politisk filosofi, og var spesielt interessert i tillit og mistillit. Boken er utgitt av Universitetsforlaget, som er et bok- og tidsskriftforlag, og utgir faglitteratur av høy kvalitet.

Videre vil jeg bruke to empiriske artikler: *Å sende en bekymringsmelding- eller la det være* av Backe-Hansen (2009) og *Skole, barnehage, barneverntjeneste- bilder av "de andre" hindrer samarbeid* av Baklien (2009). Backe-Hansen sin forskningsrapport er fra et av Norges største forskningsinstitutter, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA). Rapporten er en kartlegging av samarbeidet mellom barnehage og barnevern, hvor det er gjort spørreundersøkelse og intervju med barnehagestyrere i ulike kommuner. Rapporten belyser blant annet hvorfor barnehagene i liten grad melder sine bekymringer til barneverntjenesten. Backe-Hansen er psykolog og forsker i NOVA, og hennes forskningsinteresser er barn og unge i barneverntiltak. Baklien sin artikkel er fra Tidsskriftet Norges barnevern, som er landets mest etablerte tidsskrift innen barnevernsektoren. Artikkelen bygger på kvalitative intervjuer med lærere, barnehageansatte, ansatte i barneverntjenesten og helsesøstre, om hva som er de viktigste hindringene for at samarbeidet skal fungere godt mellom dem. Baklien er sosiolog og forsker ved Statens institutt for rusmiddelforskning SIRUS. Disse to artiklene som jeg har valgt ut er primærkilder, som gir et innblikk i hvordan samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene fungerer i dag, ut i fra barnehagestyrere, barnehageansatte og ansatte i barneverntjenesten sitt syn. Ved å få mer innblikk i deres syn på hvordan samarbeidet fungerer, hva som hindrer samarbeid, og hva de ønsker av tiltak for å forbedre samarbeidet, kan jeg sette det opp mot det Grimen (2009) sier om tillit og mistillit. Jeg har derfor valgt å bruke disse to artiklene i min diskusjon, om hva som kan skape tillit og mistillit, og hvilke tiltak som vil kunne bygge opp igjen den manglende tilliten mellom barneverntjenesten og barnehagene.

3.0 Teori

I dette kapitlet vil jeg starte med å beskrive begrepet tverrfaglig samarbeid, samt forklare i hovedtrekk hva som kjennetegner et slikt samarbeid. Videre vil gå mer innpå det tverrfaglige samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene, og gi en innføring i de formelle og juridiske rammene som påvirker samarbeidet mellom dem. Til sist i denne teoridelen vil jeg bruke Grimen (2009) til å gi en teoretisk forståelse av begrepene tillit og mistillit, hvor jeg vil gå nærmere inn på personlig og profesjonell tillit, og personlig og upersonlig mistillit.

3.1 Tverrfaglig samarbeid

Tverrfaglig samarbeid er en arbeidsform, en metode. Tverrfaglig samarbeid kan defineres som ”samarbeid mellom ulike faggrupper og profesjoner om en felles utfordring eller et felles problem mot et felles mål” (Glavin & Erdal, 2013, s.29). Det vil si at flere yrkesgrupper, som for eksempel barneverntjenesten og barnehagene, arbeider sammen på tvers av faggrensene for å nå et felles mål. Et felles mål kan være at de arbeider for å gi barn i barnehagealder tidlig og bedre hjelp.

Tverrfaglig samarbeid defineres forskjellig. Et tverrfaglig samarbeid vil kunne være både tverretatlig, samarbeid på tvers av etatsgrensene i kommunen, og tverrsektorielt, samarbeid på tvers av sektorene i kommunen (Glavin & Erdal, 2013). Samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene vil være et tverretatlig samarbeid. Betingelsen for at det skal være et tverrfaglig samarbeid er flerfaglighet, at instansene har ulike fagfelt som brukes for å belyse problemet eller utfordringen (Glavin & Erdal, 2013). Et eksempel på flerfaglighet kan være at barnehagene er gode til å observere skjevutvikling hos barn, og barneverntjenesten vil ut i fra barnehagens observasjoner vite hvilke tiltak som passer for det enkelte barnet. Målet med et tverrfaglig samarbeid er ikke at profesjonene skal bli like, men at de blir synlige for hverandre og kan utfylle hverandre på en måte som kommer brukerne til gode (Drugli, 2008). Det kommer stadig tydeligere fram at en er avhengig av andre instanser sin kompetanse og kunnskap for å finne gode løsninger og tiltak på problemer som en møter i yrkeslivet. Jeg vil videre gi en innføring i de formelle og juridiske rammene som påvirker det tverrfaglige samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene.

3.2 Tverrfaglig samarbeid mellom barneverntjenesten og barnehagene

Barneverntjenestens hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, jf. barnevernloven § 1-1 (1992). For at barneverntjenesten skal kunne utføre denne hovedoppgaven, må barneverntjenesten ha et samarbeid med de instansene som har kjennskap til barna. En av disse instansene er barnehagen. Barnehagen er for alle barn, og 90% av barn i alderen 1-5 år har plass i en barnehage (Bratterud & Emilsen, 2013). Det at så mange barn tilbringer et stort antall hverdager i en barnehage, setter barnehageansatte i en særstilling når det gjelder å kunne observere og få informasjon om barnas omsorgs- og livssituasjon (BLD & KD, 2009). I barnehageloven § 22 første ledd (2005) blir det slått fast at barnehagepersonalet i sitt arbeid skal være oppmerksomme på og melde i fra om forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten.

Hovedmålet med et samarbeid mellom barneverntjenesten og barnehagene er at problemer og bekymringer for et barn skal kunne løses på lavest mulig nivå. Det vil si at utsatte barn får god hjelp på et tidlig tidspunkt i problemutviklingsprosessen, og en minsker sjansene for skadelig utvikling senere i livet (Bratterud & Emilsen, 2013). En barnehage er den instansen som har den mest unike muligheten til å fange opp de utsatte barna på et tidlig tidspunkt, og ved å melde sin bekymring om et barn videre til barneverntjenesten, vil de kunne være med å hindre at problemer og bekymringer vokser seg større. Selv om utsatte barn blir fanget opp på et tidlig tidspunkt kan problemene være kompliserte, og barneverntjenesten vil trenge hjelp fra andre instanser som har kjennskap til barnet om de skal få et helhetlig bilde av situasjonen. Et samarbeid mellom barneverntjenesten og barnehagene vil gi dem mulighet til å dele sin kompetanse med hverandre, og barnehagen kan bistå med nødvendige opplysninger som de har om det enkelte barnets omsorgs- og livssituasjon. De får muligheten til å utfylle hverandre slik at kvaliteten på den hjelpen som barn blir tilbudt blir bedre (Bratterud & Emilsen, 2013). Videre vil jeg gi en oversikt over de juridiske rammene som regulerer samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene.

3.2.1 Juridiske rammer

Kommunikasjonen og samarbeidet mellom barnehagen og barneverntjenesten skjer innenfor reglene om opplysningsplikt, opplysningsrett og taushetsplikt (Bratterud & Emilsen, 2013).

Opplysningsplikten innebærer at barnehagene har en lovfestet plikt til å gi opplysninger til barneverntjenesten når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, jf. barnevernloven § 6-4 (1992) og barnehageloven § 22 annet ledd (2005). Grunnen til at barnehagene har opplysningsplikt er barneverntjenestens behov for å motta opplysninger om barn i alvorlige omsorgs- og livssituasjoner. Opplysningsplikten som barnehagene har er et selvstendig og individuelt ansvar som påligger hos alle barnehageansatte, det vil si at dersom barnehagestyreren unnlater å melde i fra til barneverntjenesten, har den enkelte barnehageansatte et selvstendig ansvar for å formidle sin bekymring videre til barneverntjenesten. Opplysningsplikten vil være oppfylt når bekymringsmeldingen om det utsatte barnet er sendt til barneverntjenesten, og det kan skje av eget tiltak eller etter pålegg fra barneverntjenesten. Når en gir opplysninger av eget tiltak, vil det være i tilfeller hvor en har ”grunn til å tro” at situasjonen er alvorlig, som vil basere seg på en skjønnsmessig vurdering. Ved pålegg fra barneverntjenesten gir en opplysninger etter anmodning fra dem (BLD & KD, 2009).

Det er vedtatt en ny bestemmelse som lovfester at barneverntjenesten har plikt til å gi nærmere bestemte opplysninger til den som har gitt melding til barneverntjenesten, jf. barnevernloven § 6-7 a, som tråde i kraft 1. juli 2009. Det vil si at barneverntjenesten har plikt til å gi en generell tilbakemelding til melder, som skal bekrefte at de har mottatt bekymringsmeldingen. Om barneverntjenesten velger å åpne undersøkelsessak, skal barneverntjenesten også gi melder en tilbakemelding når undersøkelsen er gjennomført (BLD & KD, 2009).

Opplysningsplikten nevnt over er et unntak fra taushetsplikten, som innebærer et forbud mot å formidle opplysninger til andre, jf. barnevernloven § 6-7 første ledd (1992) og barnehageloven § 20 (2005). Alle som arbeider i barneverntjenesten eller i en barnehage vil være omfattet av regler om taushetsplikt, med mindre det finnes unntak som gir plikt eller rett til å formidle opplysningene (BLD & KD, 2009). Jeg har allerede nevnt opplysningsplikten, og vil nå gå videre på hva som gir opplysningsrett til å formidle opplysninger videre uten at taushetsplikten er til hinder.

Forvaltningsloven (2013) slår fast noen rettslige grunnlag som gir barnehagen og barneverntjenesten rett til å kommunisere og samarbeide med hverandre, med unntak fra taushetsplikten. Både barneverntjenesten og barnehagen har rett til å formidle opplysninger til hverandre etter samtykke fra foreldrene eller ved at opplysningene blir anonymisert, jf. forvaltningsloven §§ 13 a nr.1, 13 a nr.2 (2013). Det vil si at barneverntjenesten og barnehagene har en rett til å formidle opplysninger til hverandre, hvis foreldrene har gitt et frivillig og informert samtykke, eller at opplysningene er anonymisert slik at det ikke er mulig å identifisere barnet og familien det gjelder. Opplysningsretten er brukt ved mindre alvorlige tilfeller enn det som er tilfelle under opplysningsplikten, og den vil åpne for at barnehagene kan drøfte en sak anonymt med barneverntjenesten om de er usikre på om opplysningsplikten foreligger (BLD & KD, 2009).

Barneverntjenesten og barnehagen har også mulighet til å gi opplysninger til hverandre, selv om det ikke er plikt, samtykke eller anonymisert, men hvor det er nødvendig for å fremme barnehagens eller barneverntjenestens oppgaver, jf. forvaltningsloven §§ 13 b nr.5, 13 b nr.2 (2013). Det vil si at barnehagene kan gi opplysninger til barneverntjenesten hvis det er nødvendig for at barnet skal sikres et godt barnehagetilbud. Når det gjelder barneverntjenestens adgang til å gi opplysninger til barnehagene, vil barneverntjenestens taushetsplikt være noe strengere enn den taushetsplikten som gjelder for barnehagene. De har likevel tilgang til å gi opplysninger til barnehagen om det er nødvendig for å fremme barneverntjenestens oppgaver overfor det enkelte barnet, samt for å oppnå det formålet det er gitt eller innhentet for (BLD & KD, 2009).

Etter å ha gått gjennom de formelle og juridiske rammene som påvirker samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene, vil jeg gå videre med å gi min teoretiske forståelse av begrepene tillit og mistillit. Det å gi en forståelse av disse to begrepene vil være relevant for at jeg senere skal kunne diskutere tillitens betydning for samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene.

3.3 Tillit

Det kan være vanskelig å gi en klar definisjon på hva tillit er. En av grunnene vil være at det finnes så mange ulike former for tillit. En har tillit til kjæresten, familien, kollegaer, legen, men ingen av disse formene for tillit er helt like. Grimen (2009) beskriver tillit som en kur mot hikke, uforklarlig. Det er klart hva tillit er når en ikke tenker på det, men med en gang man skal forklare og tenke over hva tillit faktisk er, blir det lett uforståelig. Tillit er en følelse av at andres godhet, ærlighet og dyktighet er til å stole på. Det handler altså om å kunne stole på og ha troen på at andre vil handle i god mening (Grimen, 2009). Det fremste kjennetegnet på at en har tillit til noen er å handle uten å ta forholdsregler. Det vil si at en har oppfatninger og forventninger om at den andre opptrer pålitelig, og en trenger derfor ikke å overvåke eller dobbeltsjekke den andres handlinger (Grimen, 2010). Som nevnt er det mange ulike former for tillit. Jeg har valgt å tolke tillitens betydning mellom barneverntjenesten og barnehagene ved å bruke to av de formene for tillit som Grimen (2008, 2009) beskriver, personlig og profesjonell tillit.

3.3.1 Personlig og profesjonell tillit

Den personlige tilliten er emosjonelt fundert, og er basert på individuelle oppfatninger, erfaringer og preferanser. Denne formen for tillit kan komme av at folk stoler på hverandre fordi de har samme verdensbilde og verdier, som muliggjør stabile og gjensidige forventninger om hverandres handlinger. Folk vil lettere stole på noen som er lik dem selv enn på dem som er ulik. Men man kan ikke gå ut fra at alle tenker og vurderer likt, andre kan handle på overraskende måter. Samtidig kan en også tenke seg at folk stoler på hverandre fordi de kjenner og har hatt gjentatte positive erfaringer med hverandre. De som kjenner hverandre, kan danne stabile forventninger til hverandres handlinger, selv om de har ulike verdensbilder og verdier. Langvarige gjensidige erfaringer kan altså erstatte mangelen på felles verdensbilder og verdier (Grimen, 2009). Det vil si at en har personlig tillit til dem man kjenner godt, og den blir som oftest begrenset til slekt og noen venner. Jeg har likevel tolket den personlige tilliten som relevant for å forstå betydningen av tillit mellom barneverntjenesten og barnehagene. Om barneverntjenesten og barnehagene får mer kjennskap til hverandre gjennom erfaringer og samhandling over tid, vil jeg forstå det som at de får en form for personlig tillit til hverandre. Ikke like

sterk som den personlige tilliten som en har til slekt og venner, men i den grad at den vil få betydning for samarbeidet mellom dem.

Den andre formen for tillit som Grimen (2008, 2009) beskriver er profesjonell tillit. Profesjonell tillit vil være tilliten som en har til institusjoner og profesjonsutøvere, og kommer av at en stoler på deres kompetanse. Det er en mer upersonlig form for tillit, og vil ikke være lik på den som en har til slekt og venner. Det handler ikke om hvem den profesjonelle er som person eller hans verdensbilde og verdier, men det handler om trygghet på hans profesjonalitet, kompetanse og midler. Den bygger altså på antakelser om at den en viser tillit har den kompetansen og de midlene som trengs for å kunne hjelpe (Grimen, 2008). Et eksempel vil være når en går til tannlege, som mange kanskje gjør bare en gang i året eller sjeldnere. Tilliten en har til tannlegen er derfor svært sjeldent bygd på kjennskap til han som person, men vil heller være forventninger om at han har den kompetansen og de midlene som trengs for at han skal utføre sitt arbeid. Grimen (2009) beskriver den profesjonelle tilliten ut i fra et forhold mellom en profesjonsutøver og en klient. Selv om jeg i min oppgave ikke snakker om forholdet mellom en profesjonsutøver og klient, men to profesjoner, har jeg valgt å tolke denne formen for tillit som relevant. Jeg ser på profesjonell tillit som relevant, siden tilliten mellom barneverntjenesten og barnehagene har sammenheng med de forventningene de har til hverandres kompetanse og midler. Både barneverntjenesten og barnehagene har en utdanning som gir dem kompetanse innenfor sin profesjon, samtidig vil den kompetansen som de har være noe ulik. Forventningene de har til hverandres kompetanse og midler, vil derfor kunne bygge på antakelser. Videre i denne teoridelen vil jeg gi min teoretiske forståelse av begrepet mistillit, hvor en kan skille mellom personlig og upersonlig mistillit.

3.4 Mistillit

Det å vise tillit er et vågestykke, den gode troen en har til andre kan misbrukes, og det skapes mistillit (Grimen, 2010). Grimen (2009) forklarer mistillit som å ta forholdsregler, at noe som kunne ha blitt overlatt til andre, ikke blir det, eller blir trukket tilbake. Grunnen til at en tar forholdregler er at en ikke stoler eller har troen på at andre vil handle i god mening. En har oppfatninger eller forventninger om at den andre vil være upålitelig eller misbruke tilliten. Det å skape mistillit er enkelt, men det å skulle bli kvitt den er svært vanskelig (Grimen, 2009). Grimen (2009) skiller mellom to former for mistillit, personlig og upersonlig. Videre vil jeg gi en beskrivelse av personlig og upersonlig tillit, som jeg senere vil bruke til å diskutere hva som skaper tillit og mistillit.

3.4.1 Personlig og upersonlig mistillit

Personlig mistillit rettes mot konkrete andre, og den motiveres av egne eller andres erfaringer med tillitsbrudd. Personlig mistillit er altså erfaringsbasert, man har erfaring med andres atferd, samt vil den være partikularistisk, rettes mot konkrete andre, og spesifikk, den vil gjelde bestemte områder (Grimen, 2009). Et eksempel kan være en utro ektefelle. Det vil være vanskelig å kunne stole på ektefellen igjen etter at en har erfart et slikt tillitsbrudd. Den upersonlig mistilliten er mer universalistisk, ved at den rammer alle eller er tilfeldig. Mistilliten bygger ikke på negative erfaringer med dem som utsettes for den (Grimen, 2009). Et eksempel kan være når en søker lån i banken, og man må gjennom kredittvurderinger, selv om en aldri har misligholdt lån. Grunnen til at en har slik mistillit bygger på erfaringer med at alle ikke sannferdige eller godvillige. Upersonlig mistillit kan være en forutsetning for at en skal kunne ha tillit til institusjoner, ved at de har ulike kontrollmekanismer som øker kvaliteten. Upersonlige tillit er altså begrunnet, universalistisk og upartisk (Grimen, 2009). Jeg vil diskutere personlig og upersonlig mistillit nærmere i diskusjonsdelen, hvor jeg vil gi konkrete eksempler på hvorfor de to formene for mistillit kan være relevant for samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene, ut i fra Baklien (2009) sin artikkel og Backe-Hansen (2009) sin kartleggingsrapport.

Jeg har i dette kapitlet gått gjennom de formelle og juridiske rammene som påvirker det tverrfaglige samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene, og har gitt min teoretiske forståelse av begrepene tillit og mistillit. Videre vil jeg gå over til diskusjonsdelen hvor jeg skal diskutere hva som kan skape tillit og mistillit i det tverrfaglige samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene.

4.0 Hva skaper mistillit mellom barneverntjenesten og barnehagene?

Grimen (2009) skriver at en kan ikke kreve tillit fra andre, men når tillit har blitt vist, kreves det at man viser seg tilliten verdig. Om en ikke gjør seg verdig andres tillit, vil tilliten brytes ned og det skapes mistillit. Mistillit kan skapes når en handler upålitelig eller misbruker andres tillit. Eksempler på det kan være at en bryter løfter, skaper ubalanse i makt eller interessekonflikter (Grimen, 2009). I dette kapitlet vil jeg diskutere hvordan urealistiske forventninger, manglende kunnskap, erfaringer med tillitsbrudd og ubalanse i makt kan skape mistillit mellom barneverntjenesten og barnehagene. Jeg vil bruke Baklien (2009) sin artikkel og Backe-Hansen (2009) sin kartleggingsrapport for å finne ut hva ansatte i barneverntjenesten, barnehagestyrere og barnehageansatte sier er årsakene til at samarbeidet ikke fungerer godt. De årsakene som jeg finner relevante for min diskusjon, vil jeg diskutere opp mot Grimen (2009) sine tillit- og mistillitsbegreper. Målet er at jeg skal få en god diskusjon om hva som kan skape mistillit mellom barneverntjenesten og barnehagene.

4.1 Urealistiske forventninger

Grimen (2009) skriver at tilliten en viser andre, styres av at en har forventninger om hvordan den andre vil eller bør opptre. En har forventninger om at tillitsmottakeren er pålitelig, at han vil handle forutsigelig og gjøre det som er riktig (Grimen, 2009). Når det gjelder samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene, vil også tilliten mellom dem i noen grad styres av forventningene de har til hverandre. At forventningene de har om hvordan den andre vil eller bør opptre, blir ivaretatt. Men Grimen (2009) skriver at det er ingen absolutt garanti at de forventningene en har til den andre vil være sanne. Dersom tillitsgiveren opplever at den som vises tillit handler mot hans forventninger, kan det føre til sterke og varierende følelsesmessige reaksjoner hos tillitsgiveren, som kan variere fra lett irritasjon til varig opplevelse av svik (Grimen, 2009).

Baklien (2009) skriver i sin rapport at barnehageansatte har manglende tillit til barneverntjenesten. De begrunner det med at de opplever at barneverntjenesten enten gjør for lite, at det er liten hjelp i å henvende seg dit, eller at de gjør for mye, at de har for drastiske problemløsninger. De er usikre på om en melding til barneverntjenesten egentlig vil bedre barnets situasjon (Baklien, 2009). Det vil si at barnehagene sine forventninger om hvordan barneverntjenesten vil eller bør opptre når de melder i fra om en bekymring, ikke har blitt godt nok ivaretatt i følge de ansatte i barnehagene. Når barnehageansatte sitter igjen med denne opplevelsen vil det føre til at de får manglende tillit til barneverntjenesten, og terskelen for å ta kontakt neste gang kan bli høy.

Barneverntjenesten sitt svar på denne påstanden som barnehageansatte kommer med i Baklien (2009) sin rapport, at barneverntjenesten enten gjør for lite eller har for drastiske problemløsninger, er at barnehagene har for overdrevne forventninger til hvor enkelt problemene kan løses. Barnehageansatte har for lite realistisk syn på de mulighetene som barneverntjenesten har til å skape endring (Baklien, 2009). Det vil si at selv om barnehageansatte har erfaringer med at barnverntjenesten ikke opptre slik de forventer at de vil eller bør gjøre, så er ikke det sikkert at barneverntjenesten handler upålitelige av den grunn. De ansatte i barneverntjenesten og barnehageansatte er fra to ulike profesjoner, noe som gjør at de vil ha noe ulik kompetanse. Det vil kunne føre til et gap mellom de forventningene de har til hverandre, og hvordan de velger å handle. Det kan tyde på at den personlige tilliten som Grimen (2009) beskriver er for lav mellom barneverntjenesten og barnehagene. De har for lite kjennskap til hverandre til å kunne danne seg stabile forventninger til hverandres handlinger. At de har lite realistiske forventninger til hverandre, og at barnehagene mister tilliten til at barneverntjenesten har den kompetansen og midlene som trengs for å kunne hjelpe, kan også tyde på barnehagene har en lav

profesjonell tillit til barneverntjenesten. Om den profesjonelle tilliten er lav, vil ikke barnehagene stole på barneverntjenesten sin kompetanse, og terskelen for å ta kontakt ved bekymring for et barn kan bli høy. Jeg vil videre diskutere hvordan manglende kunnskap om hverandre kan skape mistillit mellom barneverntjenesten og barnehagene.

4.2 Manglende kunnskap om hverandre

Grimen (2009) forklarer tillit som en form for kunnskap om den andres pålitelighet. Det er ikke slik at en kan plukke ut tilfeldige mennesker som barnevakt for barnet sitt, eller overlate bagasjen til ukjente når en er ute på reise. Usikkerheten til ukjente personer kommer av uvitenheten om den andres pålitelighet. Denne usikkerheten kan reduseres ved at en får mer kunnskap om tillitsmottakerens rykte, motiver og interesser. Den viktigste kilden til kunnskap om den andres pålitelighet er gjennom samhandling, hvor en lærer hverandre å kjenne (Grimen, 2009).

I Backe-Hansen (2009) sin kartleggingsundersøkelse sier 37,4% av barnehagestyrere som deltar i undersøkelsen at de mangler kjennskap til barneverntjenesten sitt arbeid. Det kan tyde på at den personlige tilliten mellom barneverntjenesten og barnehagene er lav. Skal barnehageansatte kunne stole på barneverntjenesten må de ha kunnskap om deres pålitelighet, som vil skje gjennom samhandling med hverandre. Men i følge Baklien (2009) sin rapport sier barnehageansatte at opplever en fysisk avstand mellom dem og barneverntjenesten. Det vil si at den fysiske avstanden som barnehagene opplever kan være et hinder for at barneverntjenesten og barnehagene lærer hverandre å kjenne. Et slikt hinder kan føre til at barnehagene blir usikre på om barneverntjenesten har den kompetansen og de midlene som trengs for å kunne hjelpe når de er bekymret for et barn. Det kan føre til at barnehagene får en lav profesjonell tillit til barneverntjenesten, de mister troen og tryggheten på barneverntjenesten sin kompetanse. Jeg vil videre i oppgaven diskutere hvordan erfaringer med tillitsbrudd kan skape mistillit mellom barneverntjenesten og barnehagene.

4.3 Erfaringer med tillitsbrudd

Grimen (2009) skriver at når en har tillit til noen vil en handle med få forholdsregler, en stoler på at den andre vil være pålitelig. At en stoler på noen er bygget på erfaringer, en har kunnskap om den andres pålitelighet. Det er ikke alltid de forventningene en har til andres pålitelighet er sanne, og en kan oppleve det som et tillitsbrudd om noen ikke handler slik som en har forventninger om at den andre vil eller bør gjøre. Slike erfaringer med tillitsbrudd sitter dypt, og de tidligere erfaringene vil smitte over til neste (Grimen, 2009). Det vil si at mistilliten som barnehagene har til barneverntjenesten kan komme av egne eller andres tidligere erfaringer med tillitsbrudd, for eksempel

at ansatte i barneverntjenesten ikke har handlet slik som barnehageansatte hadde forventet at de ville eller burde gjøre. Baklien (2009) skriver at barnehageansatte begrunner sin mistillit til barneverntjenestens pålitelighet med erfaringer fra negative enkeltmøter, mediabeskrivelser, og foreldrene til barnehagebarna sine erfaringer. De sier også at disse erfaringene har skapt både mistillit til den aktuelle saksbehandler og hele barneverntjenesten (Baklien, 2009).

Om en skal tolke mistilliten som barnehageansatte har til barneverntjenesten ut i fra Grimen (2009) sine beskrivelser, vil jeg forstå den som en form for personlig mistillit. Mistilliten som de barnehageansatte har til barneverntjenesten er erfaringsbasert, både fra barnehageansattes egne og andres erfaringer med barneverntjenestens atferd. Den vil også kunne tolkes som partikularistisk, da den rettes mot konkrete andre. Det vil si at mistilliten som skapes vil rettes mot den saksbehandleren som barnehagene hadde et samarbeid med. Samtidig blir det nevnt at mistilliten ikke bare rammer den aktuelle saksbehandler, men hele barneverntjenesten. Ut i fra min forståelse av mistillitsbegrepene, vil jeg derfor tolke det som at i slike tilfeller kan en også se tegn til upersonlig mistillit mellom barneverntjenesten og barnehagene. Når hele barneverntjenesten blir rammet av mistillit, vil mistilliten være universalistisk. Det vil si at det ikke bare er den saksbehandleren som en har negativ erfaring med som rammes av mistillit, men også andre ansatte i barneverntjenesten. Barnehagene har erfaringer med at enkelte saksbehandlere ikke er sannferdige eller godvillige, og mister derfor tilliten til hele barneverntjenesten. Videre vil jeg diskutere hvordan ubalanse i makt kan skape mistillit mellom barneverntjenesten og barnehagen.

4.4 Ubalanse i makt

Grimen (2009) skriver at et hinder for tillit er ubalanse i makt. Om B ikke er avhengig av å ha et forhold til A, har B heller ingen grunn til å ta hensyn til As interesser. B blir altså den mektige, som ikke har noen grunn til å være pålitelig mot A, som er den avmektige. Et eksempel som Grimen (2009) bruker er at en gir fra seg informasjon til noen. Det å gi i fra seg informasjon til noen, er å gi fra seg kontrollen over denne informasjonen. En gir altså makt til den andre ved at vedkommende får bestemme hva som skal skje med informasjonen videre (Grimen, 2009). Den samme formen for ubalanse i makt kan en se tendenser til i måten barnehageansatte beskriver sitt forhold til barneverntjenesten i rapporten til Baklien (2009). Barnehageansatte opplever barneverntjenesten som et lukket system, noe som er mye på grunn av den strenge taushetsplikten til barneverntjenesten (Baklien, 2009). Barnehageansatte gir fra seg informasjon om et barns omsorgs- og livssituasjon til barneverntjenesten, som vil få makten til å bestemme hva som skal skje med denne informasjonen videre. Informasjonen vil bli gitt av eget tiltak eller ved pålegg fra barneverntjenesten. Men selv om barnehagene har plikt til å gi informasjon til barneverntjenesten, har de ingen rett til å kreve

informasjon tilbake på lik linje som barneverntjenesten har. Barnehageansatte vil føle seg som de avmektige i samarbeidet med barneverntjenesten, hvor barneverntjenesten blir den mektige. Slike situasjoner kan føre til at barnehagene opplever at barneverntjenesten har manglende tillit til dem, og deres kompetanse til å kunne hjelpe.

I følge Backe-Hansen (2009) sin kartleggingsrapport vil barneverntjenestens håndtering av taushetsplikten oppleves som et hinder for at barneverntjenesten og barnehagene vil ha et godt samarbeid med hverandre. Ved å bruke Grimen (2009) sine beskrivelser av tillit- og mistillitsbegrepene, kan en tolke det som at barnehagene opplever at barneverntjenesten har lav profesjonell tillit til dem. Det vil si at barnehagene kan få opplevelsen av at barneverntjenesten ikke verdsetter dem som en likeverdig samarbeidspartner, samt at de ikke stoler på at barnehageansatte har kompetanse og midler som vil være nyttig etter at en bekymringsmelding er sendt.

I dette kapittelet har jeg diskutert hvordan forventninger, manglende kunnskap, erfaringer med tillitsbrudd og ubalanse i makt kan skape mistillit mellom barneverntjenesten og barnehagene. Jeg har brukt ansatte i barneverntjenesten, barnehagestyrere og barnehageansatte sine meninger om hva som hindrer et godt samarbeid, og diskutert dette opp mot Grimen (2009) sine tillit- og mistillitsbegreper. Ut i fra dette har jeg tolket det som at personlig og upersonlig mistillit, og lav personlig og profesjonell tillit, er noe som preger samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene. Videre i kapittel fem vil jeg diskutere hva som skaper tillit, og nevne ulike tiltak som kan bidra til at personlig og upersonlig mistillit kan bli byttet ut med økt personlig og profesjonell tillit.

5.0 Hva skaper tillit mellom barneverntjenesten og barnehagene?

Grimen (2009) skriver at det finnes ingen kjent framgangsmåte som garanterer at det skapes tillit mellom parter som mistror hverandre. Det å skape tillit dreier seg ofte om å få de langsiktige fordelene med samarbeidet til å trumfe de kortsiktige gevinstene ved å ikke samarbeide (Grimen, 2009). Når det gjelder samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene, er det viktig at de har tillit til hverandre slik at de kan gi hjelp og omsorg til barn til rett tid. Forskning viser likevel at bare 3% av alle bekymringsmeldingen som barneverntjenesten mottar kommer fra barnehagene (Backe-Hansen, 2009, Baklien, 2009). Når antall meldinger fra barnehagene utgjør en relativt liten andel av de meldingene som barneverntjenesten mottar, kan det argumenteres med at barn som trenger hjelp blir oversett (Backe-Hansen, 2009).

I Backe-Hansen (2009) sin kartleggingsrapport blir det nevnt to forhold som kan føre til at det blir meldt inn flere bekymringsmeldinger fra barnehagene; bedre kompetanse hos barnehageansatte og bedre samarbeid mellom barneverntjenesten og barnehagene. Jeg har i denne oppgaven valgt å ha fokuset på det siste forholdet, et bedre samarbeid mellom barneverntjenesten og barnehagene. Et bedre samarbeid mellom barneverntjenesten og barnehagene er en vesentlig faktor for at terskelen for å melde en bekymring skal bli lavere. Jeg skal dette kapitlet diskutere hva som kan skape tillit mellom barneverntjenesten og barnehagene, og under hvert punkt vil jeg nevne et tiltak som kan bidra til at den personlige og upersonlige mistilliten blir byttet ut med økt personlig og profesjonell tillit.

5.1 Økt kunnskap om hverandre

I forrige kapittel diskuterte jeg hvordan manglende kunnskap om hverandres arbeid kan skape mistillit mellom barneverntjenesten og barnehagene, og vil nå diskutere hvordan økt kunnskap kan skape tillit. I Backe-Hansen (2009) sin kartleggingsrapport sier en barnehagestyrer ”å kjenne til hverandres fagfelt og hverdag vil hjelpe det holdningsmessige arbeidet som må til” (s.56). Det vil si at barneverntjenesten og barnehagene må bli kjent med hverandres arbeid, og få kunnskap om hvordan loven regulerer deres muligheter til å samarbeide med hverandre. Det blir også nevnt i Baklien (2009) sin artikkel at barnehagene mangler kunnskap om bredden av tiltak som barneverntjenesten rår over. Det vil si at barnehagene kanskje ikke kjenner til mulighetene som barneverntjenesten har til å forebygge problemer på et lavt nivå, uten at barna blir flyttet ut fra hjemmet. Om barneverntjenesten og barnehagene får økt kunnskap om hverandre, vil det kunne bidra til at misforståelser og eventuelt manglende tillit kan bli unngått i fremtiden.

5.1.1 Fast kontaktperson hos barneverntjenesten

Et tiltak som kan være med på å øke kunnskapen som barneverntjenesten og barnehagen har om hverandre, er om barnehagene får en fast kontaktperson i barneverntjenesten. I Baklien (2009) sin rapport sier barnehageansatte at de opplever en fysisk avstand til barneverntjenesten, og noe av grunnen til dette er at de har verken navn eller ansikt på noen av de som er ansatt i barneverntjenesten. Det vil si at når barnehageansatte opplever en slik fysisk avstand til barneverntjenesten, vil det være vanskelig for dem å få kunnskap om barneverntjenesten sitt arbeid. Om barnehagene får en fast kontaktperson i barneverntjenesten vil de kunne søke råd og veiledning slik at de blir tryggere på hvilken kompetanse og midler barneverntjenesten kan bidra med i ulike situasjoner. Backe-Hansen (2009) skriver i sin kartleggingsrapport at en fast kontaktperson i barneverntjenesten kan også bidra til at barnehagene får råd og veiledning som gir dem kunnskap om hvordan de gå videre med en

bekymringsmelding, hvilke tegn de skal se etter hos barn, hvordan de skal snakke med barn og foreldre, og overkomme redselen om å ta feil.

Et slikt tiltak vil kunne føre til at den personlig og profesjonelle tilliten som Grimen (2009) beskriver vil bedres. Det vil si at dersom barnehagene får en fast kontaktperson i barneverntjenesten, vil de få bedre kjennskap til denne personen. Barnehagene vil kunne ha gjentatt samhandling med denne kontaktpersonen over tid, noe som kan skape personlig tillit mellom dem. Samtidig vil en gjennom et slikt tiltak kunne øke den profesjonelle tilliten som barnehagene har til barneverntjenesten, ved at barnehagene får økt kunnskap om deres arbeid. Barnehagene kan bli tryggere på de ansatte i barneverntjenesten har den rette kompetansen og midlene til å kunne hjelpe ved bekymring for et barns omsorgs- og livssituasjon. Videre vil jeg diskutere hvordan positive erfaringer kan føre til bedret tillit.

5.2 Positive erfaringer med samarbeidet

Jeg har tidligere diskutert hvordan barnehageansattes egne eller andres erfaringer kan ha ført at de har personlig og upersonlig mistillit til den enkelte saksbehandler, og hele barneverntjenesten. Jeg vil nå diskutere hvordan positive erfaringer kan bidra til å skape tillit mellom barneverntjenesten og barnehagene. I Backe-Hansen (2009) sin kartleggingsrapport sier ni av ti barnehagestyrere at de tror terskelen for å melde fra om bekymring vil bli lavere hvis man har gode erfaringer med samarbeidet fra tidligere. For at barneverntjenesten og barnehagene skal ha gode erfaringer med hverandres samarbeid, må de ha muligheten til å møtes slik at de gode erfaringene kan skapes.

5.2.1 Felles møteplasser

Et tiltak som vil kunne skape positive erfaringer mellom barneverntjenesten og barnehagene og deres samarbeid med hverandre, kan være om de har felles møteplasser. En slik møteplass vil kunne være på tverrfaglig møter hvor både barneverntjenesten og barnehagene er tilstede, og andre instanser som er hensiktsmessige og relevante for at barnet og familien skal få god hjelp. I Backe-Hansen (2009) sin kartleggingsundersøkelse sier barnehagestyrerne at barnehagene setter stor pris på disse møtepunktene, og ønsker at barneverntjenesten forplikter seg til å delta fast på tverrfaglige møter. Om barneverntjenesten deltar på slike møter vil det kunne skape gjentatte positive erfaringer mellom barneverntjenesten og barnehagene, og det vil kunne bidra til at de får en mer åpen kommunikasjon med hverandre (Backe-Hansen, 2009). En annen møteplass vil være på foreldremøter og i personalgruppen. Barnehagene ønsker at barneverntjenesten skal komme i barnehagene for å vise seg fram, både på foreldremøter og i personalgruppen. Siden barnehageansatte sin manglende tillit til

barneverntjenesten bygget på både egne og andres erfaringer, vil jeg si at en slik møteplass vil være et godt tiltak, slik at barneverntjenesten ikke blir like ukjent og mindre skremmende for både foreldre og barnehagene.

Et tiltak om faste møteplasser vil kunne bidra til at en i tilfeller hvor samarbeidet er preget av personlig mistillit kan prøve å bygge tilliten opp igjen. Personlig mistillit er skapt gjennom egne eller andres erfaringer med tillitsbrudd, og for at en skal kunne erstatte denne mistilliten med personlig tillit, må en få positive erfaringer med hverandre. Om barneverntjenesten og barnehagene har faste møteplasser som for eksempel tverrfaglige møter, personalmøter og foreldremøter, vil de kunne få mer kjennskap til hverandre. Samtidig som slike faste møteplasser kan gi dem gjentatte positive erfaringer med hverandre. Mer kjennskap til og positive erfaringer med hverandre er to viktige punkt når en skal skape personlig tillit til hverandre, i følge Grimen (2009). Jeg vil videre diskutere hvordan realistiske forventninger til hverandre kan skape tillit.

5.3 Realistiske forventninger

I forrige kapittel diskuterte jeg hvordan urealistiske forventninger til hverandres arbeid kan skape mistillit. I denne delen vil jeg diskutere hvordan en kan endre de urealistiske forventninger til å bli realistiske og stabile forventninger til hverandres handlinger. Det vil si at den tidligere mistilliten kan bli gjort om til tillit. Når forventningene som barnehagene har til barneverntjenesten blir mer realistiske, vil det være enklere for dem å ivareta disse forventningene på en god måte. Det vil si at barneverntjenesten vil kunne ha kompetanse og midler til å handle slik barnehagene har ønske om at de skal gjøre. Backe-Hansen (2009) skriver at når barneverntjenesten og barnehagene får bedre kjennskap til hverandres arbeid, vil det bli enklere å forstå hvor grensene for arbeidet går, og lettere å få respekt for den innsatsen som gjøres.

5.3.1 Anonymdrøfting

Et tiltak som kan bidra til å skape realistiske forventninger til hvordan barneverntjenesten vil eller bør handle i ulike situasjoner, vil være anonymdrøfting mellom barneverntjenesten og barnehageansatte. Det vil si at barnehagene får muligheten til å drøfte sin bekymring for et barns omsorgs- og livssituasjon med barneverntjenesten, uten at det blir sett på som en melding. I Backe-Hansen (2009) sier en barnehagestyrer at det ønskes ”lettere tilgang til anonym diskusjon ved begynnende bekymring for å få luftet bekymringene med andre. Når er det så alvorlig at det bør meldes?...” (s.54). Ved anonymdrøfting får ikke barneverntjenesten vite hvilket barn bekymringen gjelder, og de kan diskutere saken uten at taushetsplikten blir brutt. Et slikt tiltak vil være nyttig for barnehageansatte når

de er usikre på om det er rett å melde til barneverntjenesten, eller om det bare vil gjøre det verre for barnet. Barnehagene kan få sagt hva de forventer at barneverntjenesten vil eller bør gjøre, og barneverntjenesten kan få forklart hva de har kompetanse og midler til å bidra med i ulike saker. Et slikt tiltak vil kunne gjøre barnehageansatte tryggere på å ta kontakt med barneverntjenesten, også i de tilfellene hvor det ikke er åpenlyst at de har opplysningsplikt. I kartleggingsrapporten til Backe-Hansen (2009) sier ni av ti barnehagestyrere at anonym diskusjon med barneverntjenesten er et viktig skritt i vurderingen av om det bør sendes en bekymringsmelding eller ikke, og at barnehageansatte setter pris på muligheten når den er der.

I de tilfellene hvor barnehagene har urealistiske forventninger til barneverntjenesten, vil de kunne tolke det som et tillitsbrudd når disse forventningene ikke blir ivaretatt. Tillitsbruddet vil kunne føre til at barnehagene får personlig og upersonlig mistillit til barneverntjenesten, siden de får vanskelig for å stole på den aktuelle saksbehandleren og hele barneverntjenesten. Et tiltak om anonymdrøfting vil kunne bidra til at den personlige og upersonlige mistilliten som barnehageansatte har til barneverntjenesten vil minke. Det vil si at barnehagene kan gjennom anonymdrøfting bli mer bevisst på hva det er realistisk å kunne forvente av barneverntjenesten, slik at det ikke oppstår misforståelser mellom dem. Samtidig vil anonymdrøfting kunne øke både den personlige og profesjonelle tilliten mellom barneverntjenesten og barnehagene. De vil si at de får mer kjennskap til hverandre, samt mer stabile forventninger til hverandres handlinger. Det at både barneverntjenesten og barnehagene får muligheten til å kunne si hva de kan bidra i hvert enkelt tilfelle hvor de har anonymdrøfting, vil kunne føre til at barneverntjenesten og barnehagene bli tryggere på hverandres kompetanse og midler.

5.4 Mer balansert makt

I forrige kapittel diskuterte jeg hvordan ubalanse i makt mellom barneverntjenesten og barnehagene kan skape mistillit mellom dem. Grunnen til at barnehagene opplevde ubalanse i makt mellom dem og barneverntjenesten, var at barnehagene har inntrykk av at de gir informasjon til barneverntjenesten, men ikke får noe tilbake. Det vil si at barnehageansatte føler seg som de avmektige i relasjonen mellom dem og barneverntjenesten. Grimen (2009) skriver at det er sjeldent at B kontrollerer noe viktig for A, uten at A kontrollerer noe viktig for B. Ofte kontrollerer A noe viktig for B på andre områder, slik at relasjonen blir mer balansert (Grimen, 2009). Det samme kan en se tendenser til i relasjonen mellom barneverntjenesten og barnehagene. Det vil si at i relasjonen mellom barneverntjenesten og barnehagene, kan barnehagene kontrollere noe som er viktig for barneverntjenesten på andre områder. Det vil gjøre relasjonen mellom dem mer balansert. For at barneverntjenesten skal få gjennomført sine arbeidsoppgaver, vil de være avhengige av at barnehagene melder i fra når de er bekymret for et barns omsorgs- og livssituasjon. Det vil si at barneverntjenesten

er avhengig av at barnehagene har tillit til dem, samt stoler på at de har den kompetansen og midlene som trengs for å hjelpe. Barneverntjenesten vil være svært sårbare for manglende tillit hos barnehagene. Grimen (2009) nevner også at avhengigheten av andres tillit kan motivere en til å innbefatte den andres interesser i ens egne. Det vil si at selv om barneverntjenesten har makt til å kunne kreve informasjon fra barnehagene, må de samtidig ta hensyn til hva som er barnehagene sine interesser.

5.4.1 Bedre tilbakemelding til barnehagene

Et tiltak som kan skape mer balansert makt mellom barneverntjenesten og barnehagene er bedre tilbakemeldinger til barnehagene. I Backe-Hansen (2009) sin kartleggingsrapport sier en barnehagestyrer "det er tungt å samarbeide med barnevernet på grunn av at det ikke er gjensidig informasjon" (s.52). Manglende tilbakemelding fra barneverntjenesten kan oppleves som manglende tillit, og fortolkes som et tegn på at barneverntjenesten ikke tar meldingene til barnehagene alvorlig. Barnehagene har et ønske om at de skal få bedre tilbakemelding om hva som skjer etter at en sak er blitt meldt til barneverntjenesten. Baklien (2009) nevner i sin rapport at ofte ville bare en nokså enkel opplysning om at det skjer noe med saken, være tilstrekkelig for å opprettholde samarbeidsrelasjonen. Barnehagene må oppleve at de blir møtt med respekt, samt sett på som likeverdige samarbeidspartnere. Det ble foreslått en lovendring på dette punktet i oktober 2008, og det er nå en lovfestet plikt om å gi en slik tilbakemelding til melder, jf. barnevernloven § 6-7 a (1992). Denne lovendringen kan bidra å endre barnehageansatte sin opplevelse av å være de avmektige i relasjonen mellom dem og barneverntjenesten.

I Backe-Hansen (2009) sin kartleggingsundersøkelse ble det nevnt at barnehageansatte ønsket en mer åpent, mer synlig og tydelig barneverntjenesten, om samarbeidet skulle bli bedre. Jo mindre synlig barneverntjenesten er, jo lettere kan det oppstå misforståelser og eventuelt manglende tillit. I dette kapitlet har jeg derfor diskutert hva som kan være med på å skape tillit mellom barneverntjenesten og barnehagene, som kan være økt kunnskap, positive erfaringer, realistiske forventinger og mer balansert makt. Videre har jeg under disse punktene nevnt tiltak som vil bidra til at barneverntjenesten kan bli en mer åpent, synlig og tydelig samarbeidspartner. Tiltakene som jeg har diskutert er fast kontaktperson hos barneverntjenesten, felles møteplasser, anonymdrøfting og bedre tilbakemeldinger fra barneverntjenesten. Når jeg har diskutert de ulike tiltakene har jeg også begrunnet det ut i fra Grimen (2009) sine tillitsbegreper, hvordan de kan føre til bedret personlig og profesjonell tillit og minke den personlige og upersonlige mistilliten mellom barneverntjenesten og barnehagene.

6.0 Avslutning

Målet med denne oppgaven var at jeg skulle finne ut hvilken betydning tillit hadde for samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene. Gjennom litteraturstudiet fant jeg relevante artikler, rapporter og fagbøker, som har hjulpet meg til å finne svar på problemstillingen. Jeg brukte Grimen (2009) sine beskrivelser av tillit- og mistillitsbegrepene til å gi en teoretisk forståelse av disse to begrepene, og jeg valgte å ha fokuset på personlig og profesjonell tillit og personlig og upersonlig mistillit. Videre fant jeg to empiriske artikler, Baklien (2009) og Backe-Hansen (2009), som bygges på spørreundersøkelser og intervjuer med ansatte i barneverntjenesten og barnehagene. Jeg har brukt disse to artiklene til å få fram de ansatte i barneverntjenesten og barnehagene sitt syn på samarbeidet. Med å knytte Grimen (2009) og de to empiriske artiklene opp mot hverandre, har jeg diskutert hva som kan skape tillit og mistillit i et tverrfaglig samarbeid mellom barneverntjenesten og barnehagene.

Jeg diskuterte først hvordan urealistiske forventninger, manglende kunnskap om hverandre, erfaringer med tillitsbrudd og ubalanse i makt var med på å skape mistillit, og hvordan denne mistilliten kunne påvirke samarbeidet. Det jeg kom fram til var at de ulike tilfellene var med på å skape det Grimen (2009) beskriver som personlig og upersonlig mistillit og lav personlig og profesjonell tillit. Om samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene er påvirket av mistillit og lav tillit, kan det føre til at barnehagene får en svært høy terskel for å ta kontakt med barneverntjenesten. Det vil si at barn i vanskelige omsorgssituasjoner får kanskje ikke den hjelpen de trenger til rett tid.

Videre har jeg diskutert hvordan økt kunnskap, positive erfaringer, realistiske forventninger og mer balansert makt kan skape tillit, og foreslått et tiltak under hvert punkt. Jeg har valgt tiltak som kan være med på å gjøre barneverntjenesten til en mer åpen, synlig og tydelig samarbeidspartner. Diskusjonen henger noe sammen med den over, hvor målet har vært å endre personlig og upersonlig og lav personlig og profesjonell tillit til å bli høy personlig og profesjonell tillit. Om en får til denne endringen kan relasjonen og oppfatningene som barneverntjenesten og barnehagen har om hverandre, bygges om til en felles forståelse og en opplevelse av likeverdighet og tillitsverdighet. Det vil bidra til at terskelen for barnehagene å ta kontakt med barneverntjenesten blir lavere, og barn i vanskelige omsorgssituasjoner får raskere og bedre hjelp.

Litteraturliste

Baklien, B. (2009). *Skole, barnehage, barneverntjeneste – bilder av "de andre" hindrer samarbeid*. Tidsskriftet Norges Barnevern, 04/2009, 237-245.

Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet (BLD og KD) (2009): Veileder: *Til barnets beste- samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten*. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet.

Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager av 17. Juni 2005 nr. 64*.

Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester av 17. Juli 1992 nr. 100*.

Bratterud, Å. & Emilsen, K. (2013). *Dørstokkmila*. Bergen: Fagbokforlaget.

Dalland, O. (2013). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Drugli, M.B. (2008). *Barn som vekker bekymring*. Otta: Cappelen Damm.

Forvaltningsloven. (1967). *Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker av 10. Februar 1967 nr. 42*.

Glavin, K. & Erdal, B. (2013). *Tverrfaglig samarbeid i praksis*. Oslo: Kommuneforlaget.

Grimen, H. (2009). *Hva er tillit*. Otta: Universitetsforlaget.

Grimen, H. (2008). Profesjon og tillit, i Molander, A. & Terum, L.I. (Red.). *Profesjonsstudier*. Otta: Universitetsforlaget.

Grimen, H. (2010). Tillit som senket guard, i Slagstad, R. (Red.). (2010). *Elster og sirenenes sang*. Valdres: Pax Forlag.